

Vidět Libanon - a skončit v cele

12. března 2010

Být zatčen v cizí zemi není nic příjemného. Zážitek je o to horší, když nevíte, proč vás zatkli, a nedovolí vám obrátit se na ambasádu.

Vyrazíte-li na Blízký východ na vlastní pěst, získáte často daleko autentičtější zážitky, než když se spolehnete na zájezd „dobrodružné“ cestovní kanceláře. Pokud se ovšem zajímáte o místní politiku, život uprchlíků či náboženských menšin a snažíte se u toho fotografovat, jsou problémy velmi pravděpodobné. S trochou smůly se tak můžete zčistajasna ocitnout v poutech a s páskou na očích u výslechu zdejší kontrarozvědky, případně na špinavé betonové podlaze vazební cely.

Anabáze bez konce Libanonská společnost se stále zotavuje z hrůz, kterými prošla v době občanské války v letech 1975-1990 a riziko, že se tam dostanete do nepříjemností, je relativně velké. Nejde jen o to, že ulice jsou plné vojáků, transportérů a různých bezpečnostních složek. Celá země je natolik etnicky, nábožensky i politicky rozdělená, že napětí cítíte i v běžném životě.

Vzhledem k hlubšímu zájmu o Blízký východ jsme měli v plánu naší cesty i návštěvu palestinských utečeneckých táborů. V Libanonu mají různou podobu - některé jsou v podstatě běžnými městskými čtvrtěmi, kde často nerozeznáte, zda jste ještě u místních, nebo už u Palestinců. Že se přibližujete, vám napoví zvyšující se frekvence různých politických plakátů, nejčastěji s vyobrazením Jásira Arafata. Často jsou ale tábory vyzdobeny i nepolitickými graffiti a dětskými obrázky. Jiné tábory jsou však takřka hermeticky odděleny od libanonských čtvrtí a jsou přísně hlídány armádou, obestavěny vojenskými bunkry a obehnány ostnatým drátem.

Ale i při návštěvě těch „klidných“ vám mohou nastat velké problémy, což se také stalo nám. Na základě udání jsme totiž byli den po návštěvě tábora v Baalbeku zatčeni v opačné části Libanonu ve městě Týros. Třetí z nás zatčení unikl, protože zůstal v Bejrútu. Velké obavy a nejistotu v nás vyvolala hlavně úvodní část zatčení, která spíš připomínala přepadení či únos, neboť byla provedena velmi neprofesionálním způsobem, kdy nám sice agenti nasadili pouta a pásky přes oči a počínali si jako v akčním filmu, ale nebyli s námi schopni komunikovat v angličtině ani nám nedali možnost kontaktovat ambasádu. Problém nám také způsobilo, že jsme si v peněžence nechali českou stravenku, mapku souhvězdí a drobnou izraelskou minci. Je sice jasné, že izraelský tajný agent by si u sebe nikdy minci své země nenechal, ale vysvětlujte to za situace, v které jsme byli.

Po převozu na další vyšetřování (v poutech a s páskami na očích) do města Sidon naštěstí narazíme na erudovanějšího vyšetřovatele a naše situace se v podstatě vysvětlí. To však zdaleka neznamená konec naší překvapivé anabáze. Je nám sděleno, že „ještě musí doběhnout nějaké procedury“. Čekáme tak na vyšetřovně a nad našimi hlavami právě běží zprávy, kde vidíme českého ministra zahraničí Kohouta při návštěvě Libanonu... Nevědí, co s námi Ambasádu ale opět kontaktovat nemůžeme a jsme vsazeni do vazební cely, kde společně s několika zatčenými Libanonci sdílíme betonovou podlahu, na kterou si maximálně tak položít ušmudlanou podušku a zakrýt se špinavou dekou. Ze sousední cely neuvěřitelně zapáchá turecký záchod, v místnostech není vůbec nic a jediné osvětlení obstarává lampa umístěná zvenčí dvojnásobně zamřížovaného okna, která celou noc nemilosrdně praží dovnitř a vypne se automaticky až po rozednění.

Ráno následuje další výslech, tentokrát již se soudní překladatelkou. Poté jsme opět v poutech vráceni do naší známé vazební cely a čekáme dlouhé hodiny, co se bude dít dál. Libanonští spolupřezí se postupně střídají, my však zůstáváme. Je to stěžejší sdělitelný pocit úplné ztráty svobody, navíc v cizí zemi, za situace, kdy o vašem uvěznění vlastně nikdo neví a vy netušíte, co se bude dít dál. Budeme brzo propuštěni, nebo budeme nadále vyslýcháni a zůstaneme v cele ještě více dní? Nebo snad budeme vyhoštěni?

Podobné otázky a šířící nejistota se v nás postupem času jen stupňují. Navíc začínáme špatně vnímat čas, jediným vodítkem je zpěv muezzinů zvenčí. Nakonec jsou nám znovu nasazena pouta a jsme džípem převezeni s eskortou dvou vojáků se samopaly na vojenské velitelství do Bejrútu.

Tam na nás skupina tvrdých chlápků docela zírá, neboť neví, co přesně s námi. To je jen dalším výrazem chaotičnosti a byrokratizace celého našeho zatčení. Dostaneme sice najíst (jediné jídlo ten den bylo ještě v sidonské vazbě - okoralé placky servírované na betonové podlaze a vojenský lančmít), ale je nám sděleno, že naše anabáze dosud není u konce, protože prý pojedeme ještě na „interpol“. Z „interpolu“ se ve skutečnosti vyklube policie na „místě činu“ v Baalbeku.

Proč nás zatkli?

Při dalším převozu džípem přemýšlíme, zdali nás v Baalbeku skutečně předají policii, nebo jsme se stali nástrojem v nějaké hře zdejších bezpečnostních služeb a budeme teď předáni do rukou vyšetřovatelů z Hizballáhu (Baalbek je jedním z jeho hlavních center). Naštěstí nás džíp vykloupí na státní policii a tam jsou nám také s konečnou platností sejmuta pouta. Překvapení policistů nad naším příjezdem je ale opět znatelné. Za pomoci zkušeného překladatele, který na stanici dorazí, se věc definitivně vysvětlí a uzavře. Vše skončí takřka v přátelském duchu s nepřímou omluvou za způsobené problémy. Policejní velitel nás dokonce osobně převezve na hotel. Ráno se vrátíme do Bejrútu a setkáme se s třetím z nás, který se zatčení vyhnul a nebyl vypátrán. Český zastupitelský úřad mu však příliš nepomohl, a tak musel v nejistotě a o samotě čekat na své případné zatčení, respektive v lepším případě na náš návrat.

Stále si nejsme jistí, proč nás zatkli, neboť návštěva uprchlického tábora se určitě nejeví v kontextu našich potíží jako jediné vysvětlení. To nám ostatně potvrdily i reakce a nepřímé omluvy našich vyšetřovatelů. Jedno z možných objasnění může být, že zatčení souviselo s napjatou atmosférou v některých arabských zemích v důsledku vraždy vysoce postaveného představitele Hamásu v Dubaji letos v lednu (spáchané pravděpodobně izraelským Mossadem).

V době naší anabáze se o této události stále velmi mluvilo a je možné, že libanonské bezpečnostní složky byly následkem toho nervóznější, protože při likvidaci „hamásníka“ agenti použili pasy cizinců. Skutečný důvod našeho zatčení se asi nikdy s úplnou jistotou nedozvíme, ale v každém případě to byla neobvyklá blízkovýchodní zkušenost.

***

Problém nám také způsobilo, že jsme si v peněžence nechali českou stravenku, mapku souhvězdí a izraelskou minci

O autorovij MAREK ČEJKA, politolog a právník Autor je odborník na Blízký východ

© 2009 Lidové noviny a.s., ISSN 1213-1385 © Copyright ČTK, Reuters, AFP. Publikování nebo šíření obsahu je zakázáno bez předchozího souhlasu.